

Professorsinstallation

LUNDS UNIVERSITET | AULAN | 11 OKTOBER 2013 KL 16.00

Denna broschyr finns på inställandis institutioner och kan också beställas från kommunikationsavdelningen, **tel** 046-222 70 10, **e-post** info@rektor.lu.se. Broschyren finns även på www.lu.se/om-universitetet/akademiska-hogtider/professors-installationer

Produktion Kommunikationsavdelningen, Lunds universitet
Foto Kennet Ruona
Tryck Media-Tryck, Lunds universitet, oktober 2013, 800 ex.
Papper Scandia 2000 Smooth white, 200/130 g

Förord

Välkomna till den högtidliga professorsinstallationen! Ordet *universitet* kommer av det latinska *universitas*, som betyder ungefär helhet, det hela. Detta ord har samband med *universus* med betydelsen hel, allomfattande, egentligen vänd åt ett håll liksom med *universum* och *universell*. Universitas blev under högmedeltiden en beteckning på de sammanslutningar av olika grupper av lärare och/eller studenter från olika inriktningar som tillsammans utgjorde vad som på svenska kallas just universitet. Sådana växte fram på olika platser i Europa, först i Bologna och Paris och efterhand även i Uppsala och Lund.

Ett universitet i klassisk mening ska därför vara mångfaldigt och innehålla flera discipliner och fakulteter. Det flerfakultära Lunds universitet förvaltar och förnyar en lång akademisk tradition, för vår del från 1666.

Lunds universitets devis: Beredd till bådadera, understryker också detta. Den uttrycker respekt för olika perspektiv och behovet av att vara beredd till mer än en sak. Vårt universitet är därför stolt över att inrymma både tradition och innovation, dvs. respekt och öppenhet för både det gamla och det nya. Här finns både analys och syntes, dvs. både djupgående förståelse och analys in i minsta detalj av t.ex. materiens byggstenar, och syntes med olika konstruktioner, som t.ex. att bygga broar och telekommunikationssystem. Här finns både en avancerad naturvetenskaplig fakultet och en avancerad teknisk högskola. Universitetet inrymmer både klassisk akademisk utbildning och olika yrkesutbildningar. Här finns teologi, humaniora, ekonomi, samhällsvetenskap, juridik, medicin, konst, teater och musik. Vi slår vakt om en fri, obunden forskning, men också om ett stort engagemang för de behov som näringsliv och samhälle har av forskningssamarbete med vårt universitet.

Lunds universitet har satt djärva mål för framtiden. Vår vision är ett universitet i världsklass som förstår, förklarar och förbättrar vår värld och människans villkor. Detta skall vi uppnå genom kvalitetsutveckling av all verksamhet, gränsöverskridande samverkan, internationalisering och genom att satsa på ledarskap, lärarskap och medarbetarskap.

Vi kan glädja oss åt en rad framgångar som beslutet om MAX IV-laboratoriet, ESS, Bio Imaging Centre med bl.a. en ny 7 Tesla-magnetkamera, de strategiska forskningsområdena, Linnécentra och andra starka forskningsmiljöer. Likaså gläder vi oss åt vår Science Park Ideon, som växer och utvecklas där det nya huset Ideon Gateway med sin höjd är ett tydligt uttryck för detta. Medicon Village har skapats genom en privat donation från Mats Paulsson och en generös överenskommelse med AstraZeneca som lagt ned sin verksamhet i Lund. Vårt universitet har god världsranking och är mycket attraktivt för studenter, nationellt och internationellt. Vi ser hur unga människor som kommer hit utvecklas för framtidens utmaningar.

Mycket av ansvaret för detta vilar på universitetets främsta företrädare, våra professorer. Ni har visat er vara synnerligen kvalificerade för insatser både inom forskning och utbildning. Flera av er är dessutom starka inom området innovation och samverkan med näringsliv och samhälle. Hur ni hanterar ert nya ansvar i samspel med studenter, forskarstuderande, lärarkollegor, administratörer och omvärld är avgörande för hur vårt universitet utvecklas.

Universitetet vill visa er sitt största förtroende och hälsar er varmt välkomna som professorer vid Lunds universitet!

Per Eriksson, Rektor

Gemensam installation av

professorn i anesthesiologi och intensivvård Mikael Bodelsson	6
professorn i pediatrik med inriktning mot diabetes Corrado Cilio.....	7
professorn i medicinsk pedagogik Gudrun Edgren	8
professorn i kemisk biologi med inriktning mot läkemedelsutveckling särskilt neurovetenskap Roger Olsson	9
professorn i historia Wiebke Kolbe	10
professorn i konsthistoria och visuella studier Max Liljefors	11
professorn i handelsrätt Cécile Brokelind.....	12

professorn i statistik Krzysztof Podgórski	13
professorn i biokemi Cecilia Hägerhäll	14
professorn i teoretisk ekologi Niclas Jonzén	15
professorn i oorganisk kemi Ebbe Nordlander	16
professorn i bioteknik med inriktning mot miljöbioteknik och bioenergi Lovisa Björnsson	17
professorn i arkitekturteori Mattias Kärrholm	18
professorn i förpackningslogistik Fredrik Nilsson	19

Ny typ av läkemedel mot blodförgiftning

Jag föddes 1961 i Klippan där jag växte upp och gick i gymnasiet. Som student i Lund engagerades jag i kör- och spexlivet. Efter läkarexamen 1987 fick jag min forskarutbildning vid institutionerna för medicinsk cellforskning respektive kirurgi i Lund samt vid Harefield Hospital i London, vilket gav mig utlandserfarenhet och en doktorsexamen 1990. I samband med tjänstgöring som narkosläkare vid Lunds lasarett fick jag 1994 möjlighet att bygga upp en egen forskargrupp med fokus på narkosens läkemedelslära och svåra infektioner. Jag blev docent 1997, adjungerad professor 2006 och professor 2012. Jag kopplar av när jag seglar eller musicerar. Jag är gift med Gunilla och vi är stolta föräldrar till Ludvig.

Anestesi betyder frånvaro av känsel, och anestesiologi är läran om narkos och bedövning. Vid kirurgiska ingrepp utsätts patienten för stora påfrestningar; en större operation kan motsvara ett maratonlopp. För att säkert kunna ta patienten genom operationen och tiden därefter måste man övervaka och vid behov stödja livsviktiga kroppsfuntioner. Samma principer gäller för att hjälpa en sviktande kropp vid annan svår sjukdom, det vill säga vid intensivvård. Det kan till exempel handla om respiratorbehandling vid en svår infektion med blodförgiftning, sepsis. Det är därför mitt ämne kallas anestesiologi och intensivvård.

Kroppen bekämpar infekterande bakterier med hjälp av cellerna i immunförsvaret. Vid sepsis mobiliseras försvaret med sådan kraft att livsviktiga organ som lungor, blodkärl och njurar kan skadas. Immunförsvaret drar igång när ämnen från bakterierna binds till immunceller via så kallade receptorer, en mekanism som liknar dem vi använder när vi uppfattar ämnen med lukt- och smaksinnena. Det står klart att immunförsvaret använder en mängd olika receptorer och därmed har vi möjlighet att regera på och ta upp striden med vitt skilda mikroorganismer.

I min forskning undersöker jag hur kroppen upptäcker infektioner orsakade av bakterietypen streptokocker. Streptokocker kan orsaka allt möjligt, från bagatellartade svinkoppor till livshotande sepsis. Vilka ämnen från bakterierna kan vi känna igen? Vilken typ av receptorer är inblandade? Med svaren på dessa frågor kommer vi att finna nya angreppspunkter för läkemedel för att mildra sepsissjukdomen, minska patientens lidande och öka överlevnaden.

Kommunicerande celler reglerar diabetes

Mitt forskningsfält är organspecifika autoimmuna sjukdomar (OAS). Det är kroniska inflammatoriska sjukdomar som utvecklas när vita blodkroppar angriper kroppens organ och de egna cellerna. Hos friska människor är immunsystemet utrustat med olika reglerande mekanismer som bidrar till immunologisk tolerans, dvs. igenkänning av kroppens egna beståndsdelar. Den autoimmuna processen som resulterar i sjukdom uppstår genom att dessa reglerande mekanismer inte längre fungerar normalt. Insulinberoende s.k. typ 1-diabetes är den vanligaste kroniska organspecifika autoimmuna sjukdomen hos barn. De insulinproducerande betacellerna i bukspottkörteln förstörs i en kronisk autoimmun reaktion utvecklad långt innan diagnosen diabetes kan ställas. Sjukdomen kräver livslång insulinbehandling och kan ge allvarliga komplikationer i framtiden. För närvarande är fler än 20 000 barn och ungdomar i Sverige beroende av dagliga insulininjektioner för att överleva. Sverige och Finland är de mest drabbade länderna i världen. Min forskning har bidragit till upptäckten av flera defekter på cellulär nivå som har visat sig vara inblandade i utvecklingen av diabetes.

Min forskningsgrupps övergripande mål är att i nära samarbete med vården identifiera nya immunologiska strategier för att förebygga och bota dessa sjukdomar. Genom att använda både experimentella modeller och patienter i forskningen vill vi förstå såväl de cellulära och genetiska mekanismerna som de miljöfaktorer som påverkar utvecklingen av diabetes. Vårt främsta fokus är att studera vissa vita blodkroppar, de autoreaktiva T-cellerna, hur de är immunreglerade och deras reaktion på inflammerade och stressade betaceller. Dessutom vill vi kartlägga hur varnings-signalerna från skadad eller virusinfekterad vävnad kommuniceras till immunsystemet och hur immuncellerna i den komplexa autoimmuna mekanismen kommunicerar med varandra.

Jag föddes 1964 i Rom, där jag också växte upp. Intresset för medicin och hälsa började tidigt – alla i min familj var läkare. 1984 började jag min utbildning, avlade läkarexamen 1991 och fick specialistkompetens i pediatrik 1995. Min passion för forskning väcktes under ett utbytesår vid Umeå universitet. Efter specialistexamen återvände jag till Umeå och disputerade 1999 i immunbiologi. Därefter rekryterades jag till Lunds universitet inom ett stort regionalt projekt om barndiabetes. 2002 skapade jag min egen forskargrupp och parallellt fick jag anställning som barnläkare vid Malmö universitetssjukhus. 2006 fick jag specialistkompetens inom barnallergologi och befordrades till överläkare. Jag blev docent 2007 och är professor i pediatrik vid Lunds universitet sedan 2012.

Studenters lärande i hälso- och sjukvård

Jag föddes i Malmö 1950 och växte upp där och i Kristianstad. I min kandidatexamen från Lunds universitet ingick kemi och biologi. Efter ett par år på Lantbruksuniversitetet började jag studera medicin i Lund och påbörjade en forskarutbildning. 1984 disputerade jag i medicinsk kemi och efter ett års forskning i Frankrike blev jag docent 1988. Jag arbetade sedan med utveckling av biomedicinsk analytiker-utbildningen vid Vårdhögskolan i Lund, och 1998 kom jag tillbaka till medicinska fakulteten. Jag kom in i medicinsk pedagogik via en masterexamen i ämnet från Dundee i Skottland och 2012 blev jag utnämnd till professor i detta ämne. Jag bor i Lund med min man och i familjen ingår sex vuxna barn.

I medicinsk pedagogik studerar man lärande och lärandets förutsättningar i hälso- och sjukvårdsutbildningar, t.ex. läkar-, sjuksköterske- och sjukgymnastutbildningarna. Dessa utbildningar bedrivs i nära samarbete med hälso- och sjukvården, med patienter och deras hälsa i centrum. I forskningen i ämnet studeras sådant som är viktigt för att utbilda framtidens sjukvårdsanställda, t.ex. lärande i sjukvården, kommunikation med patienter och annan personal samt bedömning av läranderesultat. Vårdprofessionsutbildningar behöver planeras i samarbete med hälso- och sjukvården samtidigt som universitetens akademiska krav tillgodoses. Man behöver skapa goda förutsättningar för studenterna att tillgodogöra sig kunskaper, praktiska färdigheter och goda förhållningssätt. Studenternas upplevelser av sin utbildning behöver också tas tillvara genom t.ex. enkäter och intervjuer för att bidra till utvecklingen av utbildningarna.

Min forskning har handlat om hur man kan involvera flera intressenter i planeringen av utbildning och om hur man kan fånga upp studenters uppfattningar om den utbildningsmiljö de upplever. Jag och mina medarbetare har arbetat med metoder där många inblandade kan komma fram till beslut som alla kan ställa sig bakom. Den metod vi använt kallas Delphi-teknik och har fördelen att de som deltar kan befinna sig på olika platser och delta vid olika tidpunkter. Vi har också arbetat med metoder för att få veta hur studenterna upplever sin utbildningsmiljö. Vi har därför översatt och använt frågeformulär som använts internationellt för att kunna göra jämförelser. Dessutom har vi utvecklat ett eget frågeformulär för att kunna fånga studenternas uppfattning om den alldeles speciella utbildningsmiljö de upplever när de befinner sig i sjukvården.

Kemiska processer styr biologin

Kemisk biologi med inriktning mot läkemedelsutveckling handlar om att använda kemiska verktyg för att studera och manipulera biologiska system. Det är en vetenskaplig disciplin som spänner över kemi, biologi och fysik. Forskare inom kemisk biologi framställer genom syntes nya molekyler som används för att studera grundläggande biologiska processer. Alternativt används molekylerna för att skapa nya biologiska funktioner eller, som vid en sjukdom, för att korrigera biologin som gått fel. Den ökade kunskapen om biologiska processer möjliggör mer effektiva och mindre giftiga läkemedel.

Under min karriär i läkemedelsindustrin har jag forskat på att utveckla läkemedel mot sjukdomar som Parkinsons, Alzheimers och schizofreni. Trots omfattande forskning finns det fortfarande få läkemedel mot dessa sjukdomar. I akademien har jag fortsatt på den inslagna vägen och använder zebrafiskar som modellsystem för att studera neurofarmakologiska processer kopplade till beteende och nerbrytning av nervceller i hjärnan. Vi designar också molekyler som endast ska vara aktiva i det sjukdomsdrabbade området för att få mer effektiva läkemedel med mindre bieffekter.

Ett annat område i min forskning är att titta på relationen mellan åldersrelaterad minskning av könshormonen östrogen och testosteron och utvecklingen av Alzheimers, Parkinsons, och reumatism. Jag är särskilt intresserad av det som benämns selektiva östrogener och deras påverkan på män. Vi har utvecklat testosteron- och östrogenliknande molekyler som har visat positiva resultat i djurmodeller för Alzheimers och Parkinsons.

Jag föddes 1967 i Ystad, där jag också växte upp. Efter eltele-utbildning på Österportskolan och militärtjänstgöring i Linköping tog jag civilingenjörsexamen i Lund 1993. Efter några år på Astra 1992–1994 började jag doktorera i organisk kemi och presenterade min avhandling 1998. Efter ytterligare en kort sejour på Astra (1997–1999) började jag på ACADIA Pharmaceuticals, ett biomedicinskt läkemedelsföretag med huvudkontor i Kalifornien. Jag blev docent 2003 i organisk kemi vid Lunds universitet och är adjungerad professor vid Göteborgs universitet i läkemedelskemi sedan 2008. 2010 grundade jag TyRa-Ka Pharmaceuticals och utsågs 2012 till professor i kemisk biologi med inriktning mot läkemedelsutveckling. Jag bor i Bunkeflostrand med Emelie och våra döttrar Tyra, Rakel och Karla.

Historier om hur vår samtid blev till

Jag föddes 1964 i Kiel i Tyskland där jag även växte upp. Vid universiteten i Kiel, Uppsala och Bielefeld läste jag både språk och historia. Längre tänkte jag bli språkvetare, men under min studietid blev jag alltmer gripen av historieämnet och idag är språkintresset en ren hobby. 1999 tog jag en masterexamen och 1999 en doktorsexamen i historia vid Bielefelds universitet. Efter disputationen var jag verksam som lektor och forskare i genushistoria vid Bielefelds universitet i åtta år, sedan som forskare vid samtidshistoriska institutet i Hamburg och som gästprofessor vid Stockholms universitet. 2012 kom jag till Lunds universitet och utnämndes till professor i historia samma år.

För att förstå vår samtid behöver vi ibland blicka bakåt i tiden. Då visar det sig att det vi är förtrogna med är högst föränderligt. Att synliggöra drivkrafterna i historien, och att beskriva de processer som ledde fram till vårt nutida samhälle, ligger till grund för mitt historieintresse. Min forskning behandlar olika europeiska länders moderna historia och rör sig inom tre tematiska områden: välfärdsstat, familje- och genuspolitik, turism och fritid samt europeiska minneskulturer.

I doktorsavhandlingen undersökte jag hur synen på föräldraskap förändrades i det svenska och västtyska samhället under andra hälften av 1900-talet och hur detta fick genomslag i politiken, t.ex. genom att man införde föräldraförsäkringar. Särskilt intresserad var jag av samspelet mellan människors agerande och värderingar, politiska beslutsprocesser, ekonomiska strukturer och vetenskaplig kunskap, och hur detta samspel skapade historisk förändring.

Denna fråga blev en röd tråd även i min senare forskning som handlade om turismens historia. Ett exempel som jag ägnade mig åt är strandturismens historia. Under bara några decennier under sent 1800- och tidigt 1900-tal förvandlades havsbadandet från att vara en medicinsk behandling för överklassen till att bli en massföreteelse, den moderna strandsemester vi är förtrogna med idag. Min forskning syftar till att förstå denna övergång och de samhällsförändringar som ligger bakom den.

Under senare år har jag kopplat turismhistorien till minneskulturforskning och forskar om sällskapsresor till andra världskrigets slagfält och krigsgravar i Europa. Genom att undersöka hur resornas betydelse förändrades sedan efterkrigstiden bidrar denna forskning till den aktuella diskussionen om huruvida vi är på väg till ett gemensamt europeiskt minne av andra världskriget.

Bilden får oss att se världen

Bilden hör till människans äldsta följeslagare. Hon började visuellt gestalta sin värld under äldre stenåldern, för kanske femtiotusen år sedan. Ändå säger en del att människan först nu lever i ett "bildsamhälle", där kunskap om och erfarenhet av världen alltmer förmedlas genom TV och Internet. Kvantitativt är det sant: idag tas fler foton på två minuter än det togs under hela 1800-talet. Men kvalitativt? Sekel och årtusenden har fostrat oss att uttrycka kunskap och investera ideal och begär i bilder.

Min forskning kretsar kring hur bilder och konst skapar mening, framför allt i samhälleliga sammanhang. Jag dispute-
rade 2002 med avhandlingen *Bilder av Förintelsen*. Den handlar om hur kunskapen om nazisternas folk mord spreds genom dokumentärfoton våren 1945, om hur konstnärer tolkat Förintelsen i bild och om hur bilder bär minnen mellan generationer.

Efter avhandlingen skrev jag en lärobok om videokonsten, dess relation till modernismen och dess roll i TV-samhället. Jag har också intresserat mig för vår tids begär efter upplevelser i en rad olika "upplevelsekulturer": *special effects* från antiken till science fiction-film, nya kampsporter som simulerar verklig strid och historiedidaktik som bygger på inlevelse snarare än fakta.

Idag handlar min forskning om bilder av människans biologi, inom biomedicin, populärkultur och konst. Biovetenskapernas framsteg skapar nya marknader och nya lagar runt kroppen och nya kroppsliga identiteter. Konsten – *body art* och *bioart* – ställer frågor om detta, liksom konsten alltid belyst människans existens. Min forskning har lett till tvärvetenskapliga samarbeten med medicin, juridik och etnologi. För mig delvis okända fält, men jag tänker: om konsthistoriker är de som ska "följa konsten", måste vi ta oss in i alla fält som konsten beträder.

Jag föddes 1963 i Karlskrona och växte upp mellan skog och hav på Knösö udde i innerskärgården. Efter studenten följde några år med diverse jobb och ibland var jag på resande fot. Snart tog konsten överhanden i mitt liv. Jag verkade som konstnär med utställningar i Sverige och Europa, och grundade med konstnärsvänner performancegruppen *Dronningens bastion*. Vid trettioåttio års ålder började jag doktorera i konstvetenskap vid Lunds universitet. Jag dispute-
rade 2002 med en avhandling om vår tids intresse för Förintelsen. Efter postdoktorsforskning och forskarasistenttjänst anställdes jag som lektor i Lund, där jag bor med min dotter. Jag utnämndes 2012 till professor i konsthistoria och visuella studier.

EU-skatterätt för ett integrerat Europa

Jag föddes i Paris 1964, där jag tog min grundexamen i juridik 1986 och fick mina två första jobb, som skribent för en juridisk tidskrift och som skattekonsult. Därefter flyttade jag till Sverige, där jag började föreläsa i EU-rätt vid Lunds universitet 1992. Efter ett par år som lärare på universitetet fick jag en doktorandtjänst och skrev min avhandling inom EU-skatterätt, ett ämne som ingår i handelsrätt. År 2000 disputerade jag vid Ekonomihögskolan i Lund och blev juris doktor. Sedan befordrades jag till docent 2005 och till professor 2012. Än idag forskar och undervisar jag på Institutionen för handelsrätt.

Skatterätt handlar bl.a. om möjligheten för stater att besluta om framtida utgifter. EU-rätten kräver att medlemsstater likabehandlar utländska investerare på inhemska marknader och främjar mobilitet. Min forskning avser problem som uppkommer när skatterätten och EU-rätten möts. Ett exempel är att många EU-länder skyddar sina skattebaser mot erodering genom att införa tyngre beskattning på kapitalflykt. Samtidigt inför de incitament för utländska investerare att investera i deras ekonomi. Båda åtgärderna kan strida mot EU-rätten som förbjuder restriktioner på mobilitet inom EU och skadlig skattekonkurrens. Att kunna analysera när en regel strider mot EU-rätten är lika viktigt för lagstiftaren som för investeraren. Rättsutvecklingen är långt ifrån färdig, men tendensen är att EU-rättens företrädare framför nationella rättsordningar förstärks. I mina senaste publikationer följer jag upp hur EU-stadgan för grundläggande rättigheter (2009) påverkar den svenska skatteprocessrätten. Nyligen underkände EU-domstolen det svenska skattetilägget eftersom det skulle kunna innebära "dubbelbestraffning", både fängelsestraff och extra skatt. Domen kan ha effekter också på andra medlemsstater. Att jämföra andra medlemsstaters hantering av liknande frågeställningar är ett av huvudsyftena med min forskning.

En intressant bieffekt är att forskningsämnet tillåter en viss internationalisering av utbildningen i juridik. Dessutom träffar jag internationella kollegor samt samarbetar med andra discipliner. Tillsammans med europeiska kollegor har jag skapat ett nätverk för att utbyta analyser och erfarenheter. Bland tvärvetenskapliga artiklar, skrivna tillsammans med nationalekonomer, kan nämnas ett kommande projekt om åldrande och mobilitet, där jag vill undersöka hur svenska skatteregler främjar eller motarbetar pensionärers mobilitet inom EU.

Att beskriva en ”icke-normal” värld

Inom sannolikhetssteori och statistik spelar normalfördelningen, eller som den också kallas, Gauss-fördelningen, en dominerande roll. Det finns många goda skäl till detta, både matematiska och empiriska – många naturfenomen låter sig helt enkelt väl beskrivas med hjälp av en normalfördelning. Den har dock svagheter, speciellt när det gäller att förutsäga extrema, ”icke-normala” värden. Sådana värden förekommer inom många olika områden, både naturvetenskapliga såsom hydrologi, oceanografi och miljöteknik, och inte minst inom s.k. finansiell modellering. I min forskning behandlar jag en besläktad sorts statistiska fördelningar och processer, som tillåter kraftigare avvikelser från det normala, nämligen s.k. Laplace-fördelningar och Laplace-processer. Metoder och modeller jag arbetar med stämmer bättre överens med de data som kan observeras vid olika tillämpningar, speciellt vad gäller extrema värden.

Betydelsen av min forskning inom nationalekonomi understryks av de senaste finansiella kriserna. Riskspridningseffekter var den främsta orsaken till allvarliga globala konsekvenser och till spänningar inom olika sorters ekonomisk verksamhet och mellan olika geografiska regioner. Prisrörligheten, volatiliteten, och hur den samverkar med värdepappershandeln är huvudkomponent i s.k. marknadsrisk och är avgörande för riskhanteringen och för hur tillgångarna disponeras. Detta kan ha en bred återverkan på ekonomin som helhet, och de senaste finansiella kriserna har orsakat stor oro på de finansiella marknaderna på flera kontinenter. Av denna anledning är beslutsfattare ofta beroende av marknadens uppskattningar av volatilitet som en barometer för hur sårbara de finansiella marknaderna och ekonomin är. Ekonomiska konsekvenser av sådana beslut har observerats i decennier och har visat behovet av att förstå drivkraften bakom volatilitet.

Jag föddes 1963 i Lomza och växte också upp i Polen. Efter studentexamen vid Wroclaws tekniska universitet påbörjade jag mina doktorandstudier vid samma lärosäte. Där disputerade jag 1991 i matematik. Jag avlade min andra doktorsexamen 1993 i statistik vid Michigan State University. Mellan 1993 och 2007 arbetade jag vid olika amerikanska universitet, mestadels vid Indiana University och Purdue University. Därefter kom jag till Sverige och 2007 blev jag professor i matematisk statistik på Matematikcentrum vid Lunds universitet. Efter två år på Irland kom jag tillbaka till Lund och blev professor vid Ekonomihögskolan. Jag har två söner, Kastor och Abelard; jag är gift med Anna, och vi har en dotter, Karen Eve.

Förbränningsmotor i nanoskala

Jag föddes 1963 och växte upp i Malmö. Grundutbildningen vid Lunds universitet avslutades med kandidatexamen från kemistlinjen. Examensarbetet gav mersmak och resulterade i en plats som doktorand vid naturvetenskapliga fakulteten. Min doktorsexamen är i ämnet mikrobiologi, men avhandlingen handlade huvudsakligen om bioenergetik, vilket i sin tur ledde vidare till en vistelse som postdoktorsforskare vid Department of Biochemistry and Biophysics, University of Pennsylvania. Efter tre år i USA återvände jag till Lunds universitet som forskarassistent vid Avdelningen för biokemi vid Kemiska institutionen. Jag blev docent därstädes 2001 och utsågs till professor i biokemi i maj 2012.

Bioenergetik är läran om hur levande organismer omvandlar energi med hjälp av proteiner och metallatomer samt ett biologiskt membran. Energin kan antingen fångas in direkt från solljuset eller fås från förbränning av mat. I båda fallen måste energin omvandlas till en form som de levande varelserna sedan kan använda för att växa och röra sig. Min forskning handlar om det som händer på molekylär nivå under själva omvandlingen. Eftersom många sjukdomar kan ha sitt ursprung i defekt energi-omvandling, behöver vi veta hur processen fungerar i detalj.

Mitokondrierna kallas ofta "cellens kraftverk" på grund av sin viktiga roll vid förbränningen av mat och omvandling av energi. Sedan jag återvänt från USA som självständig forskare har min grupp framför allt arbetat med den "förbränningsmotor" i mitokondrien som kallas komplex I. Den lilla komplex I-apparaten sitter inbäddad i mitokondriens membran och består av ett stort antal proteinmolekyler och flera grupper av metallatomer som tillsammans bygger upp det molekylära maskineriet. I komplex I driver "förbränningsmotorn" en pump med rörliga delar, som laddar upp membranet ungefär som när man laddar upp ett batteri.

Komplex I finns i alla tre huvudgrenarna i "livets träd", d.v.s. i såväl människor, som bakterier och s.k. ärkebakterier. Det är en stor fördel att kunna arbeta med bakterier som modellsystem. Men hur har naturen kunnat bygga dessa komplicerade maskiner? Genom att förstå proteinernas evolution får vi en tydlig bild av de drivkrafter som legat bakom det stegvisa urvalet av dess delar. På så vis kan vi också se hur den nutida funktionella mekanismen stegvis byggts upp. Som oftast i naturen är det inte den ingenjörsmässigt smartaste lösningen som blir vinnaren, det räcker att förändringen är tillräckligt bra för att ge organismen en fördel.

Liv i en föränderlig miljö

Som teoretisk ekolog använder jag mig av matematik för att försöka förstå hur vi kan formulera och sammanfoga vår kunskap om hur naturen fungerar, det må vara t.ex. hela växtsamhällen eller enkla interaktioner mellan rovdjur och byten. Ett nyckelord för att beskriva såväl ekologiska system som min forskning är variabilitet. Jag är särskilt intresserad av fenologi, dvs. tidpunkten för biologiska händelser, och hur fenologiska strategier i en arts årscykel (t.ex. blomningstid hos en vitsippa eller flyttningstid hos en näktergal) påverkas av klimat och väder samt interaktioner med andra individer. Jag använder mig av matematiska modeller för att studera hur en individ bör "schemalägga" sin fenologi för att anpassa sig till en given miljö. Denna del av biologin kallas livshistorieteori och är central för att vi ska förstå varför djur och växter uppvisar de strategier för överlevnad och reproduktion som de gör.

Jag är också intresserad av hur en individs strategier för att anpassa sig till miljöförändringar påverkar dess överlevnad och reproduktionsframgång. De senaste årtiondena har vi sett hur årscykeln för olika biologiska processer har ändrats; t.ex. anländer många flyttfåglar till sina häckningsplatser allt tidigare på våren. Vad vi däremot vet väldigt lite om är vad det innebär för storlek och variation hos populationer. Min forskning handlar om att ge insikter i hur vi ska tolka fenologiska observationer i naturen, vilken betydelse dessa mönster har för populationers storlek och variation, samt vilka förändringar vi kan förvänta oss i framtiden. Detta hjälper oss att prioritera när beslut ska fattas om hur begränsade resurser ska fördelas mellan åtgärder för att säkerställa att vi även i framtiden har ekosystem och landskap med de egenskaper vi efterfrågar.

Jag föddes 1973 och växte upp i Kalmar. Forskningsintresset tog fart hösten 1994 då jag jobbade med flyttfåglar vid fågelstationen på Capri. Biologistudierna påbörjades 1992 i Göteborg och slutfördes i Lund, där jag disputerade i teoretisk ekologi 2001. Efter postdoktorsforskning, bl.a. vid University of Queensland i Australien, har jag varit Lund trogen. 2009 blev jag rådsforskare finansierad av Vetenskapsrådet, och 2012 följde befordran till professor. Jag är gift med Malin och har två fina söner. Fritiden ägnas åt fotografering och fågelskådning i vackra Kullabygden, där jag numera huserar. Fågelintresset har funnits hela livet och uppväxtens närhet till Ottenby fågelstation har uppskattats och till fullo utnyttjats.

Bättre fart med metaller

Jag föddes i Uppsala 1960 och växte upp i Örebro. Min grundutbildning i kemi genomfördes vid Beloit College i Wisconsin i USA, där jag erhöll min kandidatexamen 1986. Samma år påbörjade jag mina forskarstudier vid University of Cambridge i England, och jag disputerade vid detta universitet 1990. Tillbaka i USA bedrev jag två års givande postdoktorsforskning vid Harvard University. Därefter började jag min självständiga forskarbana i Lund i slutet av 1992, och har sedan dess varit Lunds universitet trogen. Jag blev docent 1998 och utnämndes till professor 2012. Jag bor i Lund med Sofi och våra söner Jonas och Mattias.

Det moderna samhället är beroende av den kemiska industrins produkter – t.ex. bränslen, olika sorters material och läkemedel. Att framställa dessa produkter genom processer med låg energikonsumtion och minimal miljöpåverkan är en stor utmaning. Ett sätt att minska energikostnaden vid kemiska reaktioner är att använda katalysatorer. Redan 1835 myntade Jöns Jacob Berzelius, en av Sveriges främsta kemister genom tiderna, begreppen "katalysator" och "katalys" – en katalysator är ett ämne som kan skynda på en kemisk reaktion utan att själv förbrukas i reaktionen.

Katalys är inte ett fenomen som är begränsat till industriella processer eller laboratoriereaktioner; livet på vår planet och en majoritet av alla biologiska processer är baserade på katalys. Biologiska katalysatorer är enzymer, varav det stora flertalet är proteiner, och ungefär en tredjedel av alla enzymer är beroende av metaller för sin funktion. Det faktum att enzymer är utmärkta katalysatorer gör att det finns ett stort intresse av att i detalj förstå deras funktion och egenskaper.

För att kunna utveckla effektiva katalysatorer, är det viktigt att förstå alla delsteg i den aktuella kemiska reaktionen, och de egenskaper hos en katalysator som gör det möjligt för den att erbjuda nya, mindre energikrävande, reaktionsvägar. Jag och mina medarbetare framställer och studerar metallkomplex som kan fungera som katalysatorer. Ett av målen är att utveckla katalysatorer som är förhållandevis enkla, robusta och billiga samt besitter katalytisk effektivitet som närmar sig den hos metallenzymer. Förutom denna forskning undersöker vi också möjligheten att vissa metallkomplex kan fungera som mediciner vid behandling av bl.a. diabetes, malaria och HIV-infektion.

Miljöbioteknik och bioenergi

Miljöbioteknik och bioenergi täcker ett brett forskningsfält. Bioteknik är mikroorganismer i människans tjänst, och i miljöbiotekniken innebär detta att vi t.ex. förhindrar föroreningar eller återställer förorenade miljöer. Bioenergi är energi från biomassa, vilket omfattar t.ex. träd och örter. Vi lever i en tid av stora förändringar där vi har en allt större efterfrågan på – och konkurrens om – biomassa. Effektivt utnyttjande av de begränsade biomassaresurser vi förfogar över blir därför allt viktigare.

Det finns många sätt att uppnå förbättrat resursutnyttjande, och ett av dem är att skapa system där biogasprocessen utgör en del. Detta är vad jag har fokuserat på hittills under mina år som forskare. Att producera biogas är en miljöbioteknisk process, och biogasen kan ersätta fossila drivmedel som bensin och diesel. Att producera biogas från sådan biomassa som vi anser är restprodukter, avfall, ger positiva miljöeffekter som minskade utsläpp av växthusgaser och kretslopp för återföring av mullbildande ämnen och näringsämnen till åkermark. Det finns också fallgropar, både processtekniskt och ur miljöperspektiv.

Med min bas i biotekniken har jag nu ändrat forskningsinriktning till att arbeta med energi- och miljöfrågor ur systemperspektiv. Det innebär att titta på helheten i en övergång till nya sätt att använda biomassa, att analysera de effekter som en övergång innebär i syfte att undvika fallgroparna och maximera den positiva miljönyttan. Biotekniska processer och breda, tvärvetenskapliga systemanalyser har nyckelroller i omställningen till ett samhälle där den begränsade mängd biomassa vi har att tillgå ska tillgodose våra behov av energi och material och samtidigt förse en växande befolkning med mat och djurfoder. Utmanande, spännande. Interesting times.

Jag är född 1968 i Täby och har vuxit upp i Hässleholm. 1987 flyttade jag till Lund för ingenjörstudier. Miljöprojekt i Västerås och Indien 1993 fick in mig på min nuvarande bana som började med en tid som doktorand i bioteknik. Min avhandling från 2000 handlar om metoder för förbättrad biogasproduktion. 2001–2002 ägnade jag åt "advanced wastewater management" på University of Queensland i Australien. 2003 och 2005 fick jag och min man Johan våra döttrar Greta och Klara. 2012 blev jag befordrad till professor med inriktning mot miljöbioteknik och bioenergi. 2012 bytte jag också anställning inom Lunds universitet från Kemiska institutionen till Institutionen för teknik och samhälle.

Hur används och utvecklas stadsrummen?

Jag föddes i Lund 1972. Efter studier i konstvetenskap och filosofi tog jag en fil.kand.-examen vid Lunds universitet och fortsatte därefter på arkitektutbildningen på LTH. Efter arkitektexamen 1999 arbetade jag ett kort tag på Planenheten på Länsstyrelsen i Skåne län, men återkom snart till LTH för doktorandstudier. Jag disputerade 2004 med avhandlingen Arkitekturens territorialitet och fick sedan en forskarassistent-tjänst. Jag blev docent i ämnet arkitektur vid LTH år 2009 och anställdes samma år som universitetslektor på Urbana studier vid Malmö högskola. Där blev jag också professor i arkitektur i mars 2012. I januari 2013 kom jag tillbaka till Lund och tillträdde då som professor i arkitekturteori.

Min forskning handlar om arkitekturens roll för användningen av stadsrummen. I min avhandling använde jag ett territoriellt perspektiv för att undersöka hur den arkitektoniska gestaltningen påverkar hur vi betar oss på olika platser. Efter avhandlingen fördjupade jag dessa frågor med mer specifika studier av konsumtionsmiljöer. Handelns rumsliga organisering påverkar vårt vardagliga liv, men har också mer långsiktiga effekter på det offentliga rummets utveckling. Trots att planeringen ofta har en ambition som går i riktning mot en hållbar stadsutveckling och större mångfald, så pekar handelsmiljöernas utveckling tvärtom mot förändringar som leder till ökad likriktning av stadslivet.

Sedan ett par år tillbaka har jag också arbetat i ett internationellt forskningsnätverk kring frågor om planering och stadsliv med särskilt fokus på tidsfrågor. I dag har tid blivit en bristvara för många. Detta slår olika i samhället, och i flera europeiska länder har man därför börjat uppmärksamma just tid som en viktig planeringsfråga.

Svårigheterna att på allvar hantera frågan om tid som en resurs för en stads invånare bottnar delvis i en brist på kunskap om hur planeringen och gestaltandet av stadslandskapet påverkar vår tid. Min forskning fokuserar här på att utveckla kunskap om hur den byggda miljön också skapar förutsättningar för olika slags tidslandskap. I en av dessa studier arbetar jag t.ex. med att se hur ett symboliskt viktigt offentligt rum, i detta fall Stortorget i Malmö, tas och har tagits i anspråk på olika sätt genom åren. I dessa studier kan vi på ett par, tre decennier se relativt stora skillnader, både vad gäller vilka som tar torget i anspråk och hur det sker.

Att tänka utanför boxen – om boxen

Att arbeta med förnyelse och innovation, oavsett område, är alltid en utmaning. Oavsett hur bra tekniska lösningar vi tar fram eller vilka ekonomiska modeller vi använder är verkligheten den att det är människor som ska besluta om och använda det som utvecklas. Då blir det komplext. Min forskning har sedan starten utgått från den komplexitet som vi ofta möter och där jag försöker hitta sätt att förstå, arbeta med och utveckla hållbara lösningar som bejakar komplexiteten snarare än bara reducerar den.

Inom förpackningslogistik är detta påtagligt. Just förpackningen ses ofta som ett nödvändigt ont av både företag och konsumenter. I miljösammanhang lyfts förpackningen också ofta fram som något miljöskadligt. Men tänk tanken att vi tog bort förpackningarna. Hur mycket onödig miljöpåverkan skulle inte uppstå genom framställningen av produkter som inte når dem som behöver dem! Då inser man snabbt att det måste finnas förpackningslösningar som minimerar den totala resursanvändningen, inklusive spill, effektiv distribution, användarvänlighet etc. Min forskning fokuserar på hur förpackningen kan ses i hela sitt sammanhang med både produkten som den skyddar och säljer och den värdekedja som den blir hanterad i.

Ett exempel som visar vikten av förpackningar och deras funktioner är livsmedel. I Sverige slängs årligen omkring 100 000 ton mat. Med bättre förpackningslösningar kan vi påverka detta spill. Istället för att vi minimerar användningen av förpackningar kan förbättrade förpackningslösningar reducera spillet med 5–15%. Alltså 5–15 000 ton mat om året kan komma till nytta och varken kosta konsumenterna eller miljön något extra. Dock är det både vi konsumenter och beslutsfattare i näringslivet som måste förstå detta och agera i konsekvens med det, vilket alltid är komplext.

Jag föddes 1975 och växte upp på Österlen i en helt annan miljö än den akademiska. Att läsa till civilingenjör i 4,5 år kändes som en evighet så istället valde jag maskiningenjörsprogrammet. Efter några veckors studier fann jag tjusningen i det akademiska tänkandet och avlade civilingenjörsexamen 2001. Därefter började jag doktorera på förpackningslogistik och fick min doktorsexamen 2005. Under fem år var jag sedan ledare för masterprogrammet Technology Management samtidigt som jag vidgade min forskning med innovationsteknik. Sedan 2009 är jag biträdande prefekt på institutet för designvetenskaper. Jag blev utnämnd till professor 2012. Jag bor i Åkarp tillsammans med min fru Josefine och våra underbara söner Leo och Frans.

”Jag påsyftar härmed ej annat än ordning och redighet”

250 ÅR SEDAN DEN FÖRSTA DIARIEFÖRINGEN VID LUNDS UNIVERSITET

I äldre tider var kanslern universitetets högste styresman. Denne stod över såväl Rector Magnificus som övriga professorer i konsistoriet (dåtidens universitetsstyrelse) och hade allt som oftast det sista ordet i frågor om ekonomi, byggnader, tjänster och reglementen. Han var den som skulle fastställa domarna när konsistoriet agerade domstol och han var icke minst den som beviljade fakulteterna rätt att arrangera promotioner. Därtill skulle han vid tvistigheter inom universitetet ”ransaka, dämpa och afgöra samt näpsa de upstudsiga som sätta sig emot Rector, Consistorium och Pro-Canzlern”.¹

Över kanslern fanns i princip endast ”Kungl. Maj:t”, det vill säga regeringen, och även i förhållande till denna var kanslern en central länk. Han rekryterades nämligen i regel ur regeringsmedlemmarnas, riksrådets, krets.² Detta innebar å andra sidan att kanslern var en makthavare på distans med ämbetsmässig bas i huvudstaden. Sitt regemente över universitetet utövade han således huvudsakligen per korrespondens.³ En naturlig följd av detta var att han, för att kunna utföra sitt arbete, var starkt beroende av ett gott skriftligt underlag från akademiens sida.

Vårvintern 1761 hade Lunds universitets dåvarande kansler, Nils Palmstierna, av politiska skäl tvingats att avgå som riksråd och avträdde därmed även sitt ämbete vid universitetet. Till hans efterträdare valde universitetet året därpå att anhölla om att få Carl Gustaf Löwenhielm, vilken formellt utsågs den 26 mars 1762.

Om Carl Gustaf Löwenhielm (1701–1768) har en av universitetets hävdatecknare, Martin Weibull d.ä., skrivit att han var ”frihetstidens öfverlägsnaste embetsmannaförmåga”.⁴ På hans meritlista stod bland annat att han deltagit i samtliga riksdagar sedan 1738 och varit såväl justitiekansler som president i Svea hovrätt innan han 1751 blev riksråd. Året innan han utsågs till Lunds kansler hade han upphöjts till greve.⁵ Ur ett utbildningsperspektiv var det kanske än mer intressant att Löwenhielm ingått i 1745 års uppfostringskommitté.⁶ Inte minst var dock Löwenhielm en stor vän av ordning och reda, så även vid Lunds universitet. Hans uppfattning på denna punkt kommer väl fram i ett av hans kanslersbrev där han talar om ”en god ordnings bibehållande, hwarpå jag så mycket yrkat, och hwilken jag anser som själen af alla wetenskapers befrämjande”.⁷

Nära ett år efter sitt tillträde upplevde Löwenhielm uppenbarligen inte att han hade lyckats få en tillfredsställande överblick över de öppna och oavslutade ärenden som fanns vid hans lärosäte. Den 17 februari 1763 – för i år 250 år sedan – satte han sig således och skrev ett rätt skarpt brev till ”Högärewördige, Wälborne, Ädle och Höglärde Herrar Rector Magnifice och samtelige Professorer”.⁸ Av brevet framgår att kanslern vid detta lag fått sig tillsänt inte bara en utan två olika sammanställningar över öppna ärenden, men att dessa dels inte överensstämde, dels visade på att alltför många frågor mycket länge legat oavgjorda:

Jag fägnar mig rätt mycket öfwer then uppmärksamhet, som Herr Rector och Consistorium Academicum i thetta mål wisat, och jag förväntar ett beständigt fortfarande, hwilket alltid med förtjänt loford af mig skall omtalas. Jag bör härwid berätta, att Herr Adjuncten och Vice Secreteraren Stobeus för någon tid sedan inlemnade till mig en Catalogum rerum non expeditarum [katalog över ej expedierade ärenden], som slutar sig på d. 20. October. Jag har igenomläst båda thessa Cataloguer, och kommer mig nog främmande före, att finna mål oafgjorda ända ifrån 1754. Thet kan wäl wara, att ett eller annat mål under tiden förfallit af sig sjelft, kommit i annat stånd, nu mera blifwit onyttigt att vidare något widröra, med flera slika omständigheter. Men som för mig är angelägit att weta alla Academien rörande sakers tillstånd, så öfwersändes härjemte både then förra och sednare Cataloguen, på thet the måtte kunna sammandragas i ett, och för mera redighet skull slutas med nästlidet år.

Kansler Carl Gustaf Löwenhielm iförd den hermelinsbrämade riksrådsmanteln. Målningen (en kopia av Jakob Björk efter Gustaf Lundberg) hänger i Universitetshusets konsistorierum. Bildkälla: boken *Lasarettet i Lund 1768–1968*.

Längre fram i brevet konstaterar Löwenhielm vidare att det inte bara är svårt att få en överblick över ärendena i sig utan också över vad som hittills skett i hanteringen av dem:

Af then uppsända så wäl som then af Herr Adjuncten och V. Secreteraren Stobeus ingifna Catalogue finnas wäl åtskilliga saker wara hit och dit remitterade, men icke när thet skedt, eller när målen inkommit. Jag kan alltså theraf ej finna på hwilken drögsålet stadnar, eller hwilken man bör hålla sig till.

Kanslern fortsätter därefter med mer handfasta instruktioner för hur han önskar se ärendehandläggningen vid universitetet dokumenterad:

Wid inrättningen af thessa Cataloguer, lära Herr Rector och Consistorium Academicum finna wara oundgängeligt, om någon fullkomlig reda theraf skall fås, att för hwart och ett särskildt mål, införas datum af hwar ock en Kongl. Remiss, Cancelerens, Collegiers, eller andre Ämbetsmäns bref eller Memorialer, dagen när the äro till Consistorium Academicum inkomne, och dagen när the blifwit till någon af faculteterne, Räntmästaren eller någon annan ort remitterade. Med odaterade suppliquer förhålles på lika sätt.

Wid alla mål böra orsakerne, hwarföre thet ena eller andra ej blifwit afgjordt eller beswaradt anföras. Och är icke nog för Consistorio Academico att endast remittera målen till behöriga orter, utan lærer wara nödigt, att påminnelser om swar ske, så snart en efter hwart måls beskaffenhet afpassad tid är förluten, och böra äfwen slika påminnelser uti diario annoteras.

Thessa cataloguer måste insändas för the tre första månaderne af året till d. 15. eller sidst 20. Martii, för de 3 följande till d. 15 eller 20 Julii, och så vidare d. 15 eller 20. October och d. 15 eller 20. Januarii af följande året.

Wid Rectoratsombytet har förra årets Rector att i Consistorio med anmälande till protocollet afgifwa till then nykomne Rectoren en underskrifwen afskrift af then Catalogue, som till Canceleren blifwit uppsänd för the 3. sidsta månader

af förbigåna året, på thet han må kunna weta hwad mål honom åligger till slut befordra.

Enär första Cataloguen är till Canceleren afgifwen, och några mål blifwa sedan afgjorde innan Cataloguen för andra quartalet kommer att insändas, böra the afgjorde theri nämnas i sin en gång erhållne ordning, med Annotation när och huru the blifwit afgjorde, och sedan utur the följande Cataloguerne uteslutas, och så bör vidare fortfaras för hwart Quartal.

Efter detta synes Löwenhielm ha funnit det påkallat att mer principiellt förklara nyttan med sin befallning. "Jag påsyftar härmed ej annat än ordning och redighet, samt att jag må weta sakernes gång" skriver han, och fortsätter med att försäkra ett po-

tentiellt skeptiskt konsistorium om att åtgärden inte skall behöva innebära något omfattande merarbete:

Thet är ingen möda för antingen Rector eller Herrar Professorer; och arbetet blifwer lätt för Secreteraren, när han inrättar ett riktigt och omständeligt Diarium eller Annotations bok öfwer alla inkommande ärender med alla förberörde omständigheter, och äfwen Annoterar så wäl på Handlingarna i hwar sak, som uti Annotations boken alla dagar, som målen uti Consistorio warit förehafda, antingen till att göra påminnelser eller inhemta flera upplysningar, samt slutligen när och huru the afgjorde blifwit. När thetta tid efter annan verkställes, behöfwes allenast att afskrifwa Annotations boken, så är Cataloguen färdig. När thenna Annotation hålles med redig-

Det första uppslaget i 1763 års diarium. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

het och accuratesse kan Rector och hwar och en professor alla dagar se uti hwad stånd hwart och ett mål befinnes, och en sådan tillsyn kan ej annat än befordre sakernes fortgång.

[- - -]

Herr Rector och Consistorium Academicum lära sjelfwa finna, att så ordenteligen, som här föreskrifwit är bör förhållas: Thet fordrar något mer arbete och uppmærksamhet hos Secreteraren, men tjänar ganska mycket till ordning; Och therföre gör jag mig äfwen säker om ett ofelbart fullgörande theraf; förblifwande städse med högaktning och tillgifwenhet

Herr Rectoris Magnifici, samt Consistorii Academici Tienstskyldige tienare

Stockholm d. 17. Febr. 1763.

Carl Gustaf Löwenhielm

Löwenhielms påbud var faktiskt inte det första i sitt slag. Redan företräddaren Palmstierna hade vid ett lundabesök 1754 under sittande möte beslutat att "ordenteligit diarium bör hållas" varvid alla till konsistoriet inkommande brev skulle öppnas av akademisekreteraren i en konsistorieledamots närvaro och därefter "annoteras i diario".⁹ Detta beslut tycks dock aldrig ha efterlevts; i vart fall finns inga bevarade diarium från denna tid. Löwenhielms skrivelse tog däremot skruv, ty från vårterminen 1763 finns verkligen ett diarium i Universitetsarkivet.¹⁰ Vid en titt i detta kan noteras att man till och med sett till att retroaktivt åtlyda kanslerns önskan. Dennes brev var ju som nämnts daterat först den 17 februari men i diariet har man fört in samtliga inkomna handlingar alltsedan årets början. Därefter fortsatte man plikttroget fram till mitten av juli.

I augusti kom Löwenhielm själv på besök i Lund. Därvid betade han under en serie sammanträden på plats av samtliga viktigare oavslutade ärenden.¹¹ Kanske kan detta faktum förklara varför ambitionen

avseende diarieföringen sedan åter avtog. Från höstterminen 1763 finns nämligen inget diarium alls bevarat, och när man våren 1764 gjorde ett nytt försök att efterkomma kanslerns beslut höll man bara ut i ett par månader.

Därefter återgick Lunds universitet under en lång period till sitt tidigare diarielösa tillstånd. Först från och med början av vårterminen 1792 finns ett nytt diarium upprättat. Det blev å andra sidan det första i en ännu obruten serie fram till dags dato.¹² Längre fördes dessa diarium enligt samma enkla princip där samtliga inkomna handlingar helt enkelt noterades strikt kronologiskt i inbundna volymer. Kring årsskiftet 1941/1942 infördes en första form av enklare kategorisering efter ärendetyp, något som med tiden skulle utvecklas till långa, intrikata och skiftande kataloger över ärendebeteckningar. Fortfarande fördes diariet dock för hand i bundna böcker. Först med höstterminen 1964 infördes maskinskrivna diarietblanketter från vilka man dessutom, genom ett flertal avskiljbara karbonkopior (så kallade diariestrips), kunde skapa olika typer av alfabetiska och tematiska sökregister. 1990 kom så det första digitala diariet (TRIP) och sedan 2007 använder sig den universitetsgemensamma förvaltningen liksom fakulteterna av systemet W3D3 (lokalt även kallat DFS), vilket är det första att tillåta registratorer och handläggare att även bifoga ärendehandlingarna direkt i själva diariet. Detta system har också under de senaste åren allt mer tagits i bruk även på institutionsnivå med följd att diarieföringen vid Lunds universitet i dag troligen är mer täckande och lättillgänglig än någonsin.

Kansler Löwenhielm gläds förhoppningsvis i sin himmel!

*Fredrik Tersmeden
Arkivarie vid Universitetsarkivet*

Med varmt tack till arkivarie Bengt Werner för transkriberingen av Löwenhielms originalskrivelse.

Fotnoter

1. Om kanslersämbetet, se Martin Weibull & Elof Tegnér: Lunds universitets historia 1668–1868 (Lund 1868), bd 2, s 1f samt Fredrik Schrewelius: Lunds akademis constitutioner (Lund 1832), s 6ff. Citatet är från den sistnämnde, s 9f.
2. Av de handlingar som utfärdades vid universitetets instiftande 1666 säger privilegiebrevet uttryckligen att kanslern skall vara ett riksråd, denna föreskrift saknas däremot i de samtidigt fastställda konstitutionerna.
3. Enligt 1666 års konstitutioner skulle kanslern egentligen en gång årligen besöka sitt universitet. I praktiken fick Lund dock endast uppleva totalt fyra kanslersbesök under sina första hundra år! Se Weibull & Tegnér 1868, s 2.
4. Weibull & Tegnér 1868, bd 1, s 238.
5. För övergripande biografiska data om Löwenhielm hänvisas i första hand till Oloff Jägerskiölds artikel om honom i Svenskt biografiskt lexikon, bd 24 (Stockholm 1982–84), s 595.
6. Gösta Johannesson: Lunds universitets historia II – 1710–1789 (Lund 1982), s 25.
7. Lunds universitetsarkiv: Kansliets arkiv 1666–1930/31, vol E 3 A:13 (Kanslersbrev 1766–68).
8. Lunds universitetsarkiv: Kansliets arkiv 1666–1930/31, vol E 3 A:11 (Kanslersbrev 1761–63).
9. Lunds universitetsarkiv: Kansliets arkiv 1666–1930/31, vol A 1:52 (Consistoriij majoris renoverade protokoll 1754; protokoll 1754-07-08, § 2).
10. Lunds universitetsarkiv: Kansliets arkiv 1666–1930/31, vol C 1:1 (Konsistoriets diaries och rektorsämbetets allmänna diaries 1763–64).
11. Weibull & Tegnér 1868, bd 1, s 239. De samlade protokollen från kanslerns tio dagar långa besök uppgår till 207 foliosidor!
12. Uppgifterna om diarieserier utveckling är baserad på studier av de olika diarieserierna i arkiven från Kansliet 1666–1930/31, Kansliet 1930/31–1964, Förvaltningen 1964–1977 och Juridiska enheten 1977–2008.

Program

- 1 J. S. Bach: *Bourée* ur *orkestersvit nr 3 BWV 1068*
- 2 Tal av Rector magnificus, professor Per Eriksson
- 3 Installation
Medicinska fakultetens dekanus, professor Gunilla Westergren-Thorsson, presenterar Mikael Bodelsson, Corrado Cilio, Gudrun Edgren, Roger Olsson
Humanistiska fakultetens dekanus, professor Marianne Thormählen, presenterar Wiebke Kolbe, Max Liljefors
Rektor vid Ekonomihögskolan, professor Fredrik Andersson, presenterar Cécile Brokelind, Krzysztof Podgórski
Naturvetenskapliga fakultetens prodekanus, professor Bo-Anders Jönsson, presenterar Cecilia Hägerhäll, Niclas Jonzén, Ebbe Norlander
Rektor vid Lunds Tekniska Högskola, professor Anders Axelsson, presenterar Lovisa Björnsson, Mattias Kärrholm, Fredrik Nilsson
Rektor installerar de nya professorerna
- 4 Knut Håkansson: *Lustwijns Wijsa*
- 5 Installationsföreläsning av professor Lovisa Björnsson
- 6 C.P.E. Bach: *Solopartit, sats 1 poco adagio*
- 7 Utdelning av universitetets pedagogiska priser för framstående insatser i utbildningen
Utdelning av studenternas pris för utmärkta lärarinsatser inom undervisningen
- 8 J. Dowland: *Come Again*
- 9 Tal av Lunds universitets studentkårers ordförande teol.stud. Clara Lundblad
- 10 Tal till Lunds universitets studenter av professor Mikael Bodelsson
- 11 J. S. Bach: *Bourée* ur *orkestersvit nr 3 BWV 1068*

Musiker och sångare från Akademiska kapellet och Lunds Akademiska Kör vid Odeum under ledning av director musices Patrik Andersson och kördirigent Cecilia Martin-Löf samt flöjtisten Ebba Wallén.

Efter installationen är samtliga närvarande välkomna att inta förfriskningar i Pelarsalen i Universitetshusets källarplan.